

Κ. Γ. ΞΕΝΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ.

Ἀγαπητὲ **Καλλιδάν.**

Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶσαι πανευδαίμων. Δὲν γνωρίζω μεγαλύτεραν ἡδονὴν ἢ νὰ λείπη τις ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας. Μακρὰν τοῦ Σούτσου μακρὰν τῆς Τραπεζοῦντος—ἥτις ἀνεβί-
θασε εἰς εἴκοσι λεπτά τὸ λουκοῦμι διότι χρωματίζει τὰ ταβάνια τῆς—μακρὰν τῆς πολιτικῆς *Μίμας* ἢν ἄλλοτε σὺ ἀπῆθανάτισας δι' ἀριστοτεχνήματος, μακρὰν τοῦ **Α** ἀγ-
νεύτου καὶ τοῦ **Β** ὀχληροῦ, οἵτινες σοὶ καλλῶνται, ὡς βδέλ-
λαι, μακρὰν ὄλων αὐτῶν τῶν ἀηδιῶν, δὲν δύναται τις ἢ νὰ εἶναι κατευχαριστημένος.

Καὶ ὅμως αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι καὶ τὰ θέλητρά των. Σὺ τῶρα εἶσαι καταγοητευμένος ἀναλογιζόμενος, ὅτι περι-
πατῶν εἰς τὴν *σπιανάδα*, δὲν ἔχεις φόβον νὰ συναντήσῃς τὸ φόβητρόν μας τὸν **Σ**, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ποσάκις γύρω σου θ' ἀναζητῇς τὸν **Σφρέγγα** φέρ' εἰπεῖν, διὰ νὰ τῷ ἀνακοινώ-
σῃς τὰς σκέψεις σου, τὰς ἐντυπώσεις σου ἢ διὰ νὰ τῷ δεί-
ξῃς ὡραίαν Κερκυραίαν ἢ τρυφερὰν Κερκυραιοπούλαν;

Βλέπεις ὅτι ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἀπουσία ἔχει καὶ τὰ φωτεινά της καὶ τὰ σκιερὰ της μέρη, ὡς ἡ γνωστή σου μελαγχροί-
νοῦλα ἢ ἡ ἄλλη ἢ ὁλόδροση ἔχουν καὶ τὰ μειδιάματά των καὶ ταῖς κλάψεις των καὶ ταῖς ἀγάπαις των καὶ ταῖς κἀ-
κταῖς των.

Τὸ νωπότερον φωτεινὸν μέρος τῆς ἀπουσίας σου διὰ τὸ ὅποιον σὲ ἐμακάρισα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ σὺ θὰ μα-
καρίξῃς ἑαυτὸν, εἶναι ὅτι δὲν εἶδες οὔτε τὰ προγράμματα κἀν τῆς *Κόρης* τοῦ *Τιντορέτου*. Εὐδαιμονία πλήρης, τε-

λεία. Ἐρχεται ὅμως ἀμέσως τὸ σκιερὸν. Δὲν παρעוּרֶהָשׁ εἰς τὴν *πρώτην* τοῦ πρώτου ἔργου τοῦ συνεργάτου μας **Κ. Γ. Ξένου** καὶ πιστεύω ὅτι μόλις μάθῃς ὅτι ἀνεβιβάσθη ἐπὶ σκηνῆς ὁ **Ἀνδρόνικος** τοῦ θ' ἀναφωνήσης ποιῶν τὴν συνήθη σου χειρονομίαν:

— Ἀ! στὸ διάβολο, νὰ μὴν εἶμαι. . .

Ἐγὼ, φίλε μου **Καλλιδάν**, θὰ προσπαθῆσω νὰ σοῦ εἰπῶ τί ἔστιν **Ἀνδρόνικος** καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θὰ σοὶ τὸ εἶπω εἰλικρινῶς καὶ ἐν χρυσῇ συντομίᾳ, μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν μου ὅτι εἶναι ἔργον συνεργάτου καὶ φίλου μας· σὺ δὲ ρίψαι μὴ μὰτιὰ εἰς ὅσα σοῦ γράφω, ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ὅτι μόνον ἀπαξ τὸ εἶδον, διότι δὲν ἐδόθη ἀκόμη δευτέραν φοράν.

Τὸ δράμα τοῦ Ξένου ἔχει ἀκριβῶς τὸν τίτλον ὁ **Ἀνδρό-
νικος** ἢ τὸ στοιχείημα τοῦ *Βασιλέως* ἔχει δὲ ὑπόθεσιν ἢν ἂν σοὶ παραθέτον ἐν τῇ παρουσίᾳ μου θὰ μοὶ ἐχρειάζετο πολὺς καιρὸς καὶ περισσότερος χώρος. Θὰ συνέγραφον, φίλε μου, πραγματεῖαν ἢ τοῦλάχιστον μίαν *λέσχην* ἀλλὰ Κορο-
μυλᾷ. Ἐνθυμείσαι πόσον ἔτρεμές ποτε ὅταν ἀνεγίνωσκες Ἀλεξιάδειον πρόγραμμα ἀγγέλλον δράμα ἐπὶ δράματος καὶ δὲν ἤξεύρω πόσα ἐπὶ ἐπὶ ἄλλων ἐπὶ. Ἐ! φίλε μου, χωρὶς νὰ τρέμῃς τῶρα, μάθε ὅτι τὸ δράμα τοῦ Ξένου εἶναι δρά-
ματα ἐπὶ δράματος. Δύνασαι νὰ κάμῃς τέσσαρα δράματα ἀναλύων αὐτὸ, ὧν ἰδοὺ οἱ τίτλοι:

«**Ὁ Ἀνδρόνικος.**

«**Τὸ στοιχείημα τοῦ βασιλέως.**

«**Ὁ υἱὸς τοῦ Βρυεννίου.**

«**Ἡ κόρη τοῦ Ἀνδρονίκου.**

Καὶ ἰδοὺ διατί κατ' ἐμὲ ὑπὸ ἔποψιν δραματικῆς πλοκῆς τὸ δράμα τοῦ Ξένου δὲν ὀρθοποδεῖ. Ὁ συγγραφεὺς τῆς *Νέ-
ρας* θὰ ἔγραφε λαμπρότατον μυθιστόρημα ἐποχῆς Βυζαντι-

νός, ὅστις ἐδίωκεν ἄλλον φεύγοντα. Οἱ Παριεῖνοι εἶναι ὀνο-
μαστοί. Ἡ περιέργειά των ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον. Ἐὰν κά-
τωθεν μιᾶς τῶν γεφυρῶν τοῦ Σηκουάνα διέρχεται λέμβος, οἱ Παριεῖνοι συσσωρεύονται ἐπὶ τῆς γεφύρας νὰ ἴδωσι τὸ θέαμα τοῦτο. Ἐὰν, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ τι, δύο κύψωσιν ἀπὸ τῶν περιτειχισμάτων τῆς ὀχθῆς, πάντες οἱ διαβαίνοντες θὰ πλησιάσωσι νὰ ἴδωσι τί τρέχει. Ἐὰν ἀστεῖός τις θέλων νὰ παίξῃ μὲ τὸ ἀθῶν τοῦτο πάθος των ἵσταται ἐπὶ πέντε λεπτά μετὰ τοῦ συντρόφου του δεικνύων τὴν κορυφὴν τῆς στήλης τῆς Βανδώμης, ἢ τὴν αἰχμὴν τοῦ ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ὀμονοίας ὀβελίσκου, ἢ τὸν πύργον τοῦ ὠρολογίου τῶν δικαστηρίων, εὐθὺς θὰ σχηματισθῇ περὶ αὐτοὺς πυκνὸς ὄμιλος ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ ἀτενίζωσιν ἐπὶ ὥραν ὁλό-
κληρον εἰς τὴν στήλην τῆς Βανδώμης, ἢ τὸν ὀβελίσκον, χωρὶς νὰ εἰξεύρωσι καὶ αὐτοὶ τί πρόκειται νὰ ἴδωσιν. Ἐὰν δὲ ἐπειτα ἐρωτήσῃ τις αὐτοὺς τί συμβαίνει.—Δὲν εἰξεύρω—θὰ σὰς ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δύο ἄνθρωποι τρέχοντες δὲν εἶ-
ναι τυχαῖον γεγονός διὰ τοὺς Παριεῖους. Κλέπτης, ἐφώ-
ναζον οἱ μὲν, τρελλὸς ἔλεγον οἱ ἄλλοι. Ἐδῶ ἦτο γραῖά τις ἰχθυόπωλις, ἥτις ἠρωμάτιζε τὴν ὁμήγυριν μὲ τὸ εὐω-
διάζον ἀμαξιδιὸν τῆς, καὶ ἥτις εἶχεν ἀνέλθει ἐπὶ τῆς ἐκεῖ σταθμευούσης ἀμάξης τοῦ ἵπποσιδηροδρόμου νὰ ἴδῃ τί συμ-
βαίνει. Ὁ ἐμπορόπαις ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του καὶ ἐξῆλ-
θεν εἰς τὴν πλατείαν, τὰ καφενεῖα ἔμειναν κενὰ καὶ τὸ

πᾶν ἦτο εἰς κίνησιν. Πολὺς θόρυβος διὰ τίποτε! Εἶχε δίκαιον ὁ Σαίξπηρ. Καὶ ὅμως καὶ ὁ Ἰάκωβος εἶχε δίκαιον. Ἐν λεπτὸν προτοῦ ἂν ἐφθάνεν ὁ ἄνθρωπός του δὲν ἤθελε τῷ διαφύγει. Ἀλλ' ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας πόσα δὲν δύνανται νὰ συμβῶσι! Πόσοι δὲν ἤθελον καταβιβασθῇ τῆς λαμπρότου, ἐὰν ὁ φέρων τὴν χάριν ἀγγελιαφόρος ἐφθάνεν ἐν λεπτὸν τῆς ὥρας πρότερον! Ὁ Κολόμβος ἤθελε ριφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἐὰν ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ δὲν ἐφαίνετο ἡ ἄκρα τοῦ νέου Κόσμου. Ἐντὸς λεπτοῦ δύ-
ναται νὰ ἀναστατωθῇ τὸ πᾶν. Πρὸ ἐνὸς ἀκόμη λεπτοῦ ὁ Καῖσαρ ἦτο εἰς τὸ βῆμα αὐτοκράτωρ τῆς οἰκουμένης, ἥδη εἶναι πτώμα, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐμπορεύεται τὴν ἀνάμνησιν του καὶ κερδοσκοπεῖ διαμοιραζόμενος μετὰ τοῦ Λεπίδου καὶ Κράσσου τὴν αὐτοκρατορίαν! Πρὸ ἐνὸς λεπτοῦ ὁ Μα-
ξιμῖνος ἐκοιμᾶτο εἰς τὴν Σκηνὴν καὶ ὠνεύρετο καὶ ἡδύ-
νατο νὰ ἐγερθῇ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ λεπτοῦ αὐτοῦ, ἐκοιμᾶτο πάλιν, ἀλλὰ δὲν ὠνεύρετο πλέον, ἀλλὰ δὲν ἡδύ-
νατο νὰ ἐγερθῇ!

Ἐν λεπτὸν ἂν ἐφθάνε πρότερον ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἄνθρω-
πός του δὲν ἤθελε διαφύγει. Τὸν κατεδίωκεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ῥίβολι, ἀπὸ τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων τῶν Βουρβόνων ὅπου τὸν εἶδεν ἀναρριχώμενον ἐπὶ τοῦ ὑπερφύου τοῦ λεωφο-
ρείου, ἀλλὰ τὸ λεωφορεῖον ἀνεχώρησε καὶ δὲν εἶχε θέσιν πλέον κενὴν, καὶ ὁ ὁδηγὸς δὲν ἤκουε τὸν Ἰάκωβον φωνά-

νης, ἂν ἤθελεν ἐπιχειρήσει ν' ἀποτυπώσῃ τὰ τελευταῖα ἔτη ἢ καὶ ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀνδρονίκου ἐν μυθιστορήματι· διότι ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦ ὧς νῦν ἔχει, μᾶλλον διὰ μυθιστόρημα εἶναι κατάλληλος. Σήμερον θελήσας ν' ἀποτυπώσῃ ἐν δράματι τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ἀνδρονίκου, δὲν κατάρθωσε νὰ παραστήσῃ τὸν θεῖον ἐκείνον τύπον τοῦ ὠραιότερου καὶ μᾶλλον καρδιοκλέπτου, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματίου, Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου ἡ δι' ὠχρῶν διηγήσεων καὶ μιᾶς σκηνῆς δύο φαντασμάτων, ἥτις εἶναι τὸ μᾶλλον ἀδύνατον μέρος τοῦ δράματος. Οὕτω δὲ ὅταν ὁ Ἀνδρόνικος ἔρχεται ἐπὶ σκηνῆς, μεγαλειότης πεπτωκυῖα, περιῦθριζόμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ λιθοβολούμενος, δὲν παράγῃ τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο εἰς τοὺς θεατὰς, ὅπερ θὰ παρήγαγεν ἂν ζωηρῶς εἰκονίζοντο τὰ ἐγκλήματά του ἐν τῷ δράματι.

Διὰ τοῦτο σοὶ εἶπον ὅτι ἴσα ἴσα αἱ πολλαὶ ὑποθέσεις ἀδικοῦν τὸ δράμα, ὅπερ ὁμολογουμένως ὑπὸ ἄλλην ἐποψὴν ὁμῶς, τὴν τοῦ ἀνωμάλου, καὶ μένον ὧς εἶναι ἀλλὰ διορθούμενον καὶ χρωματιζόμενον περισσότερον, δύναται νὰ γίνῃ τὸ μεγαλοπρεπέστερον τῶν ὑπαρχόντων ἐλληνικῶν δραμάτων. Ἐνῷ ὑπὸ τὴν ὁμαλωτέραν ἐποψὴν πρέπει νὰ γίνουσι τοὺς ἀντιθέτους δύο δράματα, διότι καὶ ἤδη δύο λύσεις ἐπέρχονται, ἡ μία ὡς πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον καὶ ἡ ἄλλη ὡς πρὸς τὸ στοίχημα.

Ὁ ποιητὴς ἐνεπνεύσθη εἰς τὴν κυρίως ὑπόθεσιν, ὡς ὁ Βασιλειάδης εἰς τὴν Γαλάτειαν, ἐξ ἐνὸς δημοτικοῦ ἄσματος ὁ *Μαυριανὸς καὶ ὁ Βασιλεὺς*, καὶ μελετήσας πολὺ τὸν Κυμβελίνον τοῦ Σαίξπηρ ἐφ' οὗ καὶ μελέτην ἔγραψεν, ἐπαθεν ὅ,τι πάσχουσιν ὅλοι οἱ δειλοὶ χαρακτήρες, ἐμιμήθη. Ἀλλ' ἐνῷ ἐμιμεῖτο ὡς πρὸς τὸ στοίχημα ἠθέλησε νὰ κάμῃ καὶ πρωτοτυπίαν καὶ ἐκλέξας τὸν Ἀνδρόνικον ἔθεσεν εἰς αὐτὸν τὸ στοίχημα οὕτω δὲ κατάρθωσε κρᾶμα παρά-

δοξον, πρωτοτυπίας καὶ μιμήσεως, ἀνεξαρτησίας καὶ ζυγοῦ

ᾧ ὥστε βλέπεις ὅτι ὑπὸ ἐποψὴν ὑποθέσεως, ἐνῷ ἔχει πολλὰς, ἀκριβῶς εἰπεῖν, οὐδεμίαν ἔχει καὶ διὰ τοῦτο εἶναι καὶ δύσκολον νὰ σοὶ τὴν γράψω. Αὕτῃ δὲ ἡ συρροὴ τῶν ὑποθέσεων ἐπέφερε καὶ ἄλλο μέγα λάθος τοῦ δράματος, τοῦτο ὅτι αἱ σκηναὶ εἶναι ἀσύνδετοι καὶ ἐνῷ τώρα βλέπεις μίαν σκηνὴν περὶ τῆς τύχης τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ περιμένεις τὴν συνέχειαν, ἐμβαίνουν δύο πρόσωπα καὶ ὁμιλοῦν περὶ τοῦ στοιχήματος, ἡ διὰ νὰ συγκρατήσῃ ἐν συνεχείᾳ τὸ δράμα ἀναγκάζεται νὰ φέρῃ δύο ἄλλους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσχετοὺς τοῦ δράματος, ἡ ὑπηρέτας ἡ πολίτας, οἵτινες διηγούμενοι πληροῦσι τὰ χάσματα. Ἄν ἦσο ἐδῶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅταν σοὶ παρουσιάζοντο οἱ δύο ἐκεῖνοι βυζαντινοὶ παληάνθρωποι ὁ παπουτσῆς καὶ ὁ φούρναρης διὰ νὰ σοὶ δώσουν τὴν συνέχειαν, θὰ κατεβίβαζες τὸ ἱστορικὸν μονόλογόν σου καὶ προτείνων αὐτὸ θ' ἀνεφώνεις :

— Ἄ! στὸ διάολο...

Καὶ ἐν τούτοις ἔχει σκηνὰς κατὰ μέρη ἀμιμήτους, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἂν ἐπεμελεῖτο τοὺς κυρίους χαρακτήρας θὰ ἔγραφε λαμπρὸν δράμα. Σοὶ ἀναφέρω τὴν σκηνὴν ἐκείνην καθ' ἣν διωκόμενος ὁ Ἀνδρόνικος ἔρχεται μετὰ τῆς συζύγου του Ἀγνῆς ζητῶν ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βρυεννίου καὶ ὅταν οὗτος τῷ θέτῃ ἐπὶ τῶν ὤμων μανδύαν ἐργάτου καὶ πῖπτει ἡ τήβεννος ἐνῷ ἐκεῖνοι φεύγουσιν, ὁ Βρυέννιος εἰς τὴν ἄνναν τὴν ὑποτιθεμένην κόρην ἐρωτῶσαν ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ, ἀπαντᾷ δεικνύων τὴν πεσοῦσαν τήβεννον!

— Δολοφόνοι, κόρη μου, δολοφόνοι.

Καὶ ἐκείνην τὴν ἄλλην σκηνὴν τοῦ Μαυριανοῦ καὶ τῆς Ἄννης πρὶν τοῦ στοιχήματος, τὴν ἐθαύμασα ἀληθῶς, διὰ τὸν λυρισμόν της.

Πρέπει νὰ σοὶ εἶπω, ὅτι ὑπὸ ἐποψὴν ποιητικὴν τὸ δράμα

ζῶντα. Ἐκεῖνος ἔτρεχε διὰ τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης, ὁ Ἰάκωβος διὰ τῶν ποδῶν του. Μακρόθεν τὸν εἶδε κατερχόμενον τοῦ λεωφορείου ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Βασιλῆας καὶ ἔτρεξε κατόπιν του, ἀλλ' ἐκεῖνος εἶχεν ἀναρριχηθῇ ἐπὶ τῆς ἀμάξης τοῦ ἵπποσιδηροδρόμου, ἥτις πλήρης καὶ αὐτὴ ἀνεχώρει εἰς Βαϊνασίαν. Βεβαίως ὅσοι τοὺς εἶδον τρέχοντας ἐνόμισαν τὸ πρῶτον ὅτι ἐσπευδον μόνον νὰ προφθάσωσι τὴν ἀμάξαν, ἀλλ' ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ Ἰακώβου ἠλεκτρισθέντες ἔτρεξαν νὰ ἴδωσι τί συμβαίνει. Οἱ κλητῆρες—ὀλίγον κατόπιν ἑορτῆς—ἐσπευσαν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ κρατήσωσι τὸν φεύγοντα, ἐκράτησαν τὸν διώκοντα. Πλὴν διὰ κινήσεως ἀποτόμου ὁ Ἰάκωβος διολισθῆσας ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κλητῆρος ἔτρεξεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Βασιλῆας φωνάζων—Ἄ! ὅχι! αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν θὰ μοῦ διαφύγῃ!

Ὁ κλητὴρ ἐκ τῆς ὠθήσεως ἐκείνης τῆς αἰφνιδίου ἔχασε τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ γείτονός του, ὅστις καὶ αὐτὸς πίπτων προσέκρουσεν ἐπὶ τοῦ ἀμαξιδίου τῆς ἰχθυοπώλιδος. Τὸ ἀμαξιδίον ἀνετράπη· οἱ ἰχθύς ἐσκορπίσθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἡ ἰχθυοπώλις, ἥτις εἶχεν ἀναβῇ εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς ἀμάξης ἐσπευσε νὰ κατέλθῃ, βλέπουσα τὴν καταστροφὴν τοῦ κινητοῦ καταστήματός της καὶ φωνάζουσα, ἀλλ' ὀλισθῆσασα ἐπὶ τῶν σιδηρῶν πλακῶν τῶν βαθμίδων τῆς ἀμάξης κατέπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας γέροντός

τινος ἀνακαινιστοῦ τῶν τεθραυσμένων ὑέλων. Καὶ ἐσώθη μὲν αὐτός, ἀλλ' ἠκούσθη αἰφνης ὁ κρότος τῶν ὑέλων του, αἵτινες κατέπεσον μετὰ τῆς θήκης των λυθείσης ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου. Ἡ ἰχθυοπώλις ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς καὶ ἔγερθεῖσα ἀμέσως ἐσπευσε νὰ περισυνάξῃ τοὺς διασπαρέντας ἰχθύς της, ἐνῷ ὁ ὑελοπώλης διεμαρτύρετο καὶ ἐζήτηε ἀποζημίωσιν.

Οὕτω ὁ πτωχὸς Ἰάκωβος ἄκων ἐγένετο ἀφορμὴ μεγάλου κακοῦ. Οἱ παριστάμενοι δὲν ἠδύναντο νὰ κρατήσωσι τὸν γέλωτα μὲ ὅλην τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐδείκνυν πρὸς τὸν ὑελοπώλην, ἐνῷ συγχρόνως ὁ μὲν ἐφώναζεν εἰς τὴν ἰχθυοπώλιν.

— Β! κυρά! τὰ ψάρια σου ἔζωντάνευσαν κ' ἐπῆραν δρόμο!

Ὁ δὲ

— Πηγαίνουν μοναχὰ του νὰ ἐμβοῦν εἰς τὸ τηγάνι τοῦ ξενοδόχου!

(Ἀκολουθεῖ).

Κ. Ἐνός.

ἔχει ποίησιν πολλήν καὶ εἶναι λυρικότατον. Ἄλλ' ἡ λυρικότης ἐνῶ εἶναι τὸ μέγιστον τῶν προτερημάτων του καταντᾷ νὰ γίνη ἐλάττωμα ἐπίσης μέγα. Τὰ πρόσωπα δὲν ὁμιλοῦν πλέον ὡς ἄνθρωποι. Νομίζεις ὅτι μετεφέρθηκε εἰς ἄγνωστον χώραν ἐν ᾗ ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα εἶναι ἡ ἀλληγορία. *Ἄν ἐπήγαίνες σὺ μὲ τὴν λέμβον νὰ εὔρης τὴν ἐρωμένην σου εἰς τὴν παρὰ τὴν ἀκτὴν οἰκίαν της καὶ δὲν τὴν εὔρισκες, τί θὰ ἔλεγες εἰς τὸν λεμβοῦχον; Τὸ πολὺ, πολὺ: — Μάτην ἤλθομεν, ὦ γέρον.

Ἰδοὺ ὅμως πῶς τὸ λέγει εἰς τῶν ἡρώων τοῦ Ξένου:

— Θὰ ἔχῃ λόγους νὰ παραπονηῖται ὁ Βόσπορος καθ' ἡμῶν, ὦ γέρον, διότι μάτην ἡ κώπη ἔτυψε τὰ κύματά του.

Εἶναι λοιπὸν φορτωμένον ἀπὸ μεταφορὰς καὶ ἀλληγορίας ὢν πολλὰ καὶ πρωτότυποι καὶ ὠραίοτατοι. Ἄλλ' ἀφοῦ ἀκούσης τὸ δρᾶμα θὰ κάμης τὴν παρομοίωσιν ὅτι εἶναι ὡς τὸ Bon-marché τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπου εὑρίσκεις τὰ λεπτότερα καὶ σπανιότερα τῶν κομψοτεχνημάτων καὶ τὰ χονδροειδέστερα καὶ κοινότερα τῶν ὑποδημάτων φερ' εἰπεῖν. Χρειάζεται ἀπόφασις καὶ γεναιότης, ἥτις συλλαβοῦσα νὰ ἐκριζώσῃ ὅλας τὰς παραφύδας καὶ τοὺς ξένους θαμνίσκους καὶ νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸ ἀληθὲς ἄνθος, τὸ πρότυπον, τὸ ἐλληνικόν, τὸ ὑπὸ τοῦ Ξένου καλλιεργηθέν.

Ἄλλ' ἔχει καὶ ἄλλα προτερήματα ἐκτὸς τῆς ποιήσεως. ἔχει ὠραίας ἰδέας πολλαχοῦ καὶ τὸ μέγιστον ἔχει ἀποτυπώσει τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ὁ Ξένος ἔλαβε τὸ Βυζαντινότερον ράσσον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ συλλαβὸν καὶ στοίχημα καὶ Ἀνδρονίκον καὶ υἱὸν Βρυεννίου καὶ κόρην Ἀνδρονίκου καὶ ποίησιν ἀληθῆ καὶ εἰκόνας ὠραίας καὶ εἰκόνας κακὰς καὶ ἀλληγορίας καὶ μεταφορὰς καὶ ἀσύνδετον καὶ ὠραίας σκηνὰς καὶ μεγαλοπρέπειαν δραματικὴν καὶ πνεῦμα καὶ μίμησιν καὶ χαρακτήρας ἀδυνάτους καὶ χαρακτήρας καλοὺς καὶ ἰδέας ὠραίας, τὸ ἐκούμβωσε καλὰ καὶ τὸ παρουσίασε. Ἡμεῖς δὲ θαυμάζοντες τὴν τελειότητα τοῦ Βυζαντινισμοῦ, τοῦ ράσσου αὐτοῦ ἐνῶ εἰσιν ὅλα ἐγκεκλεισμένα, βύομεν τὰ ὧτα εἰς τὰς οἰμωγὰς τῶν ἐν αὐτῷ γρονθοκοπουμένων.

Ἀλαταποθηκάριος

ΤΑ ΚΥΝΙΚΑ ΚΑΥΜΑΤΑ.

ὦ κύριε διευθυντά! Τὸ ἔρριψες, βλέπω, παρὰ πολὺ ἔξω, καὶ ἀναγκάζεις ἡμᾶς μὲ τίσσον καῦμα νὰ τὸ ρίξωμεν παρὰ πολὺ μέσα. Βέβαια εἶνε ὠραῖον νὰ ταξειδεύῃ τις καὶ νὰ εὑρίσκειται αἰφνης ἀπὸ τὴν σπητωμένην Ζάκυνθον εἰς τὴν ἐλευθέραν Κέρκυραν. Ἀλλὰ ἐρώτησε κ' ἡμᾶς πῶς περνοῦμεν ἐδῶ πέρα. Ὅσον καὶ ἂν ἀπομακρύνωμεν τὴν ἰδέαν τῆς ἐργασίας, ὁ τυπογράφος σου ἀμείλικτος μᾶς φωνάζει ὕλην! ὕλην!

Καὶ ὅμως ἀκόμη τὸ πισστήριόν του δὲν ἡσύχασεν ἀπὸ τὸ φύλλον τῆς Κυριακῆς.

Ὑλὴν! Ὑλὴν! Δηλαδή πνεῦμα μεταπεποιημένον εἰς ὕλην!

Καὶ νὰ εἶνε τὸ καῦμα πνιγνὸν, καὶ νὰ εἶνε Αὐγουστος καὶ νὰ μὴν εἶνε Ἰούλιος. ὦ! εἰάν δὲν ἦτο Αὐγουστος, θὰ εἶχα ὅτι ἦτο Ἰούλιος, κατὰ τὴν φρασολογίαν τοῦ Ἀνδρονίκου.

— Ἄ! Ἄ! Ἄ! θὰ μοῦ ἀπαντήσης μὲ τὸν παχὺν γέλωτά σου.

Ἄλλ' ἐμὲ ὁ καύσων μὲ ἀναγκάζει νὰ δοκισθῶ, ὅτι ὅαν ἔλθῃς θὰ σὲ κάμω νὰ κάμης ἓνα μπάνιο ξεῖδρωμένους δι' ὅσα μπάνια μᾶς δίδεις αὐτὰς τὰς ἡμέρας.

Ἄλλ' ἄς εἶνε. Σὲ δικαιολογῶ, φίλτατε. ἔχεις πολὺ δίκαιον. Σὺ ἀφ' ὅτου ἐπεσκέφθης τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐγνώρισες παρὰ τὰς Ἀθήνας της καὶ τὰς φυλακάς της. ἔχεις δίκαιον. Πήγαίνε ὅπου θέλεις, ἐγὼ μεταβαίνω εἰς τὴν **Τραπεζοῦντα** νὰ πάρω τὸν ἀέρα μου καὶ δέκα νερά. Εὑρίεις, ὅτι εὑρομεν τρόπον νὰ φουρκίζωμεν τὸν ἀγριάνθρωπον βασιλέα της. Νερά καὶ νερά ἀδιακόπως, ἀροῦ, ἐννοεῖται, φάγωμεν ἓνα μεγάλο μεγάλο λουκούμι εἰς τοῦ Ἀκριβοπούλου, καὶ μετὰ ταῦτα ἓνα ἀκόμη κρὺο νερὸ εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ παίρνομεν τὸν καφὲ εἰς τὰς στήλας.

— Ἐ, τὰ ἔμαθες; Ἡ βουλὴ θ' ἀρχίσῃ ἀκριβῶς τῇ 8 Σεπτεμβρίου.

— Ἀφῆσέ με, ἀδερφέ, νὰ πάρω λίγο ἀέρα. Ξέρεις τί μοῦκάμες μ' αὐτὸ τὸ νέο σου; Νὰ, ἦταν ὅαν νὰ φύσηξε λίβας ἀπὸ τὸ στόμα σου. Οὐφ! Θὰ σκάσω. — Ἐνα νερὸ Γιάννη — Ἡ βουλὴ καὶ ἡ βουλή. Δηλαδή ἐργοστάσιον ψηφισμάτων καὶ νόμων καὶ νομοσχεδίων. Ἀλλὰ κινδυνεύει, φίλε μου, νὰ μεταβάλωμεν τὰς Ἀθήνας εἰς Νεφελοκοκκυγίαν ἀληθῆ. Ὅχι, δὲν τὸ εἶπα σωστά. Τὴν Νεφελοκοκκυγίαν μᾶς κινδυνεύει νὰ μεταβάλωμεν εἰς Ἀθήνας ἀποθηκεύοντες νόμους καὶ μόνον νόμους. Ἄλλ' εἰς τὴν Νεφελοκοκκυγίαν ἦσαν πολὺ φρόνιμοι κάτοικοι καὶ ἀπεδίωκον κακοὺς κακῶς τοὺς *ψηφισματογράφους*. Ἐνθυμοῦμαι ὠραῖον ἀπόσπασμα τῶν **Ὀρνέθων** ὅπερ μεταφέρω κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ραγκαβῆ διὰ τὸ εὐνόητον αὐτοῦ. Διότι ἡ ἀρχαία γλῶσσα δυσκόλως μανθάνεται σήμερον ὡς κατήντησαν τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς οἱ διδάσκαλοι. Εἶνε κίνδυνος νὰ παγώσῃς εἰς τὴν Λαπωνίαν τῆς ἀπαθείας τῶν δασκάλων ἕως οὗ φθᾷς ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ φαινοῦ τῆς ἀρχαιότητος ἡλίου. Ἰδοὺ τὸ ἀπόσπασμα.

Ψηφισματογράφος (ἔρχεται)

Ἐὰν δ' ὁ Κουκοσυνεφοπολίτης τὸν Ἀθηναῖον ἀδικῇ

Πεισθέταιρος

Τί κακὸν πάλιν τὸ βιβλίον εἶν' αὐτό;

Ψηφισματογράφος

Ὁ ψηφισματοπώλης εἶμαι. Νέους δὲ νὰ σὰς πωλίσω νόμους ἔφερα,

Πεισθέταιρος

Τό τί;

Ψηφισματογράφος

Οἱ κουκοσυνεφοπολίται θὰ δεχθοῦν τοιοῦτους νόμους, μέτρα καὶ σταθμὰ, καθ' ὡς

Οἱ Ὀλοφύξιοι

Πεισθαίτερος

Καὶ σὺ θὰ δεχθῇς καθὼς οἱ Ὀτοτύξιοι

Ψηφισματογράφος

Τί ἔπαθες;